

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออม และหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จังหวัดนครราชสีมา

ตรีณัฐ ไผชนต์วิจิตร* และรรดา จำรัสศรี
คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันที่รับบทความ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

วันที่แก้ไขบทความ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

วันที่ตอบรับบทความ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมและหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 384 คน ในปี พ.ศ. 2563 โดยใช้แบบจำลองโลจิสและแบบจำลองโลจิสแบบเรียงลำดับในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออม ได้แก่ 1) อายุของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วงอายุ 48-57 ปี และอายุ 57 ปี ขึ้นไปมีระดับการออมลดลง 2) อาชีพของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มอาชีพเกษตรกรมีระดับการออมเพิ่มขึ้น 3) มาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาทำให้ระดับการออมเพิ่มขึ้น และ 4) มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ทำให้ระดับการออมลดลง ซึ่งอาจเกิดจากผลกระทบของ COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเงินอย่างรุนแรง และปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับหนี้สิน ได้แก่ 1) การศึกษาของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามีระดับหนี้สินเพิ่มขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มมากกว่า 300 บาทมีระดับหนี้สินลดลง 3) มาตรการบรรเทาภาระค่าครองชีพผ่านกองทุนหมู่บ้านทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้น และ 4) การซื้อสินค้าและบริการหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มที่ซื้อสินค้าปริมาณเท่าเดิมมีระดับหนี้สินลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ: บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ; การออม; หนี้สิน

* ผู้รับผิดชอบบทความ: Tirnud.pai@gmail.com

Factor Affecting Saving and Debt Levels of the Welfare Card Users in Nakhon Ratchasima Province

Trinud Paichayontvijit* and Randa Jamrassree
Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University

Received 4 August 2022

Received in revised 7 November 2022

Accepted 16 November 2022

Abstract

This research examines factors affecting savings and debt of welfare card users. We use a survey method with set of questionnaires to collect the data. Our samples are 384 welfare card users in Nakhon Ratchasima province. Data was collected in 2020. We use the Logit Model and Ordered Logit Model to analyze data. The results show that the factors affecting the level of savings are as follows: 1) saving decreases for welfare card users whose ages between 48-57 and those over 57, 2) the occupation of welfare card users, especially agriculturists, increases saving, 3) the measures to reduce the burden of electricity and water bills increase savings, and 4) the measures to help those affected by COVID-19 decrease savings. This could be because the negative effect of COVID-19 is much larger than the positive effect of an additional transfer. Factors that affect the level of debt are 1) education, where welfare card users with bachelor's degrees and above increases their debt level, 2) an increase in monthly income after receiving welfare card in the group that receives more than 300 baht, decreases debt level 3) the measures to relieve the cost of living through village funds increases debt level, and 4) debt level decreases for people that purchase goods and services in the same amount after receiving the welfare card. Statistical significant at 0.1 level.

Keywords: Welfare Cards; Saving; Debt

* Corresponding author: Tirnud.pai@gmail.com

บทนำ

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ประเทศไทยให้ความสำคัญในการแก้ไขเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน เห็นได้จากทุกรัฐบาลได้ออกนโยบายเกี่ยวกับการให้สวัสดิการและการบริการพื้นฐาน เพื่อเพิ่มโอกาสการสร้างอาชีพ รายได้ และการให้สวัสดิการทางสังคม ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และที่อยู่อาศัย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและใช้อย่างเป็นธรรมผ่านกลไกของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความครอบคลุม และเพียงพอกับความต้องการของคนในประเทศ

ความยากจนของไทยลดลงในเกือบทุก ๆ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2562 ยกเว้น พ.ศ. 2541-2543 ที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจทางการเงิน และ พ.ศ. 2551 ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลก ซึ่งหลังจาก พ.ศ. 2551 จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนมีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในช่วงปี พ.ศ. 2559-2561 จำนวนคนจน มีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 6.68 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2561 (สำนักสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) เมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 37.88 ซึ่งในช่วงดังกล่าว ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาหลายด้านทั้งที่มาจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ เช่น ภัยแล้ง การปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ของธนาคารกลางสหรัฐ (The Federal Reserve) การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าของโลก เกิดความผันผวนและเกิดความไม่แน่นอน โดยในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนคนจน 4.30 ล้านคน เป็นการปรับลดลงมาต่ำสุดในประวัติศาสตร์ของไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การออกนโยบาย “สวัสดิการแห่งรัฐ” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชน ที่มีรายได้ไม่เกินปีละ 100,000 บาท โดยมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐาน มีงานทำ มีการพัฒนาการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริม และเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ การออกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561) โดยรัฐบาลได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการเพื่อเป็นการคัดกรอง “คนจนไม่จริง” ออกจาก “คนจนจริง” นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เกิดการออมในกลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ หรือ กอช. โดยสามารถเปลี่ยนเงินสดจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นเงินออมเพื่อสร้างความมั่นคงให้ชีวิตและได้รับผลตอบแทนเพิ่มเติม (กองทุนการออมแห่งชาติ, 2563)

ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า จังหวัดที่มีคนจนมากที่สุด 10 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี นราธิวาส บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ สระแก้ว ตาก และเชียงราย ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น และมีหลักประกันด้านรายจ่ายที่ดี (สุนารี งามทรัพย์, 2562) เช่นเดียวกับ (Janet Hunt, 2017) การศึกษาในประเทศออสเตรเลีย ที่พบว่าบัตร cashless debit card (CDC) ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดความเครียดทางการเงิน สามารถซื้อสินค้าในครัวเรือน ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง หากมีรายได้เพิ่มขึ้นระดับการออมก็จะเพิ่มขึ้นด้วย (Rehman, Bashir and Faridi, 2011) และ (Kirdruanga and Glewweb, 2018) เมื่อกล่าวถึงสวัสดิการเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่กล่าวถึงโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพราะเป็นสวัสดิการทางสุขภาพ ที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเจ็บป่วยได้ การศึกษาโดย สรา ชื่นโชคสันต์ และคณะ (2562) พบว่า หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ส่งผลให้การบริโภคและการออมของครัวเรือนเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลง แต่รายได้ที่มั่นคงทำให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น จึงถือได้ว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่มั่นคงเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการก่อหนี้สิน จากการทบทวนวรรณกรรมคณะผู้วิจัยจึงได้ทำงานชิ้นนี้ขึ้นเพื่อที่สวัสดิการที่รัฐบาลมอบให้เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยนั้นนอกจากการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายแล้ว จะส่งผลให้ต่อการออมและหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างไร

จากที่กล่าวมาในข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมและหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ว่าสวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐบาลมอบให้นั้น ส่งผลต่อระดับการออมที่เป็นตัวเงินและหนี้สินอย่างไร เมื่อเทียบกับช่วงก่อนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา เป็นที่มีจำนวนคนจนและจำนวนผู้มีสิทธิได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมากที่สุดอันดับ 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อเจาะจงสถานที่ที่จะใช้ในการสอบถามกลุ่มเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมและหนี้สิน มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน คือ ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 672,165 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 384 คน ได้มาจากการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (ภัทรานิษฐ์ เหมาะทอง และคณะ, 2563) ดังนี้

สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad (1)$$

เมื่อ n = จำนวนของตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยทั้งหมดหรือขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้มีได้ ร้อยละ 5 แทนค่าจำนวนประชากรลงในสูตร

$$n = \frac{672,165}{1+672,165 (0.05)^2}$$
$$n = 384$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎี ที่ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คำถามเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในมาตรการหลักและมาตรการเสริม และคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.9

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ (logit model) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออม เนื่องจากเป็นแบบจำลองที่มีตัวแปรตาม 2 กลุ่ม และสามารถใช้ตัวแปรต้นในการวิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดตัวแปรตาม ได้แบ่งระดับการออมออกเป็น 2 ระดับ เนื่องจากระดับการออมลดลงมีกลุ่มตัวอย่างน้อยมากจึงตัดออกไม่นำมารวมในการวิเคราะห์ ดังนั้น $S = 0$ คือ การเปลี่ยนแปลงการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเท่าเดิมหลังได้รับบัตรสวัสดิการ และ $S = 1$ คือ การเปลี่ยนแปลงการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มขึ้นหลังได้รับบัตรสวัสดิการ สามารถเขียนแบบจำลองได้ดังนี้

$$S_i^* = X_i' \beta + Z_i' \beta + \mu_i \quad (2)$$

โดยที่ $i = 1, \dots, n$

เมื่อ S_i^* = การเปลี่ยนแปลงการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

$$S_i^* = \begin{cases} 0 & \text{ถ้า } S_i \leq 0 \text{ การออมเท่าเดิม} \\ 1 & \text{ถ้า } S_i > 0 \text{ การออมเพิ่มขึ้น} \end{cases}$$

X_i' = กลุ่มตัวแปรต้นที่ประกอบด้วยลักษณะประชากรศาสตร์

Z_i' = กลุ่มตัวแปรต้นที่ประกอบด้วยสวัสดิการที่ได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

β = ค่าพารามิเตอร์

μ_i = ค่าความคลาดเคลื่อน

3. การวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสแบบเรียงลำดับ (ordered logit model) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการหนี้สิน เนื่องจากเป็นแบบจำลองที่ตัวแปรตามมี มากกว่า 2 กลุ่ม มีลำดับชั้นเรียงต่อกัน และสามารถใส่ตัวแปรต้นในการวิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดตัวแปรตาม ได้แบ่งหมวดหมู่หนี้สินออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ $D = 0$ คือ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการลดลงหลังได้รับบัตรสวัสดิการ $D = 1$ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการเท่าเดิมหลังได้รับบัตรสวัสดิการ และ $D = 2$ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการเพิ่มขึ้นหลังได้รับบัตรสวัสดิการ สามารถเขียนแบบจำลองเรียงลำดับได้ดังนี้

$$D_i^* = X_i' \beta + Z_i' \beta + \mu_i \quad (3)$$

เมื่อ D_i^* = การเปลี่ยนแปลงหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

$$D_i^* = \begin{cases} 0 & \text{ถ้า } D_i < 0 \text{ หนี้สินลดลง} \\ 1 & \text{ถ้า } D_i = 0 \text{ หนี้สินเท่าเดิม} \\ 2 & \text{ถ้า } D_i > 0 \text{ หนี้สินเพิ่มขึ้น} \end{cases}$$

X_i' = กลุ่มตัวแปรต้นที่ประกอบด้วยลักษณะประชากรศาสตร์

Z_i' = กลุ่มตัวแปรต้นที่ประกอบด้วยสวัสดิการที่ได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

β = ค่าพารามิเตอร์

μ_i = ค่าความคลาดเคลื่อน

ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา ตัวแปรต้น (independent variable) ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ กลุ่ม ก. ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ 1) เพศ 2) ความสัมพันธ์ในครอบครัว 3) การพึ่งพิงในครอบครัว 4) อายุ 5) การศึกษา 6) อาชีพ 7) การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนหลังได้รับบัตรสวัสดิการ และ 8) การซื้อสินค้าและบริการหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กลุ่ม ข. สวัสดิการที่ได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยเป็นสวัสดิการ โครงการ และมาตรการที่รัฐบาลมอบให้กับผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ได้แก่ 1) ปีที่รับบัตรสวัสดิการ 2) วงเงินซื้อสินค้า 3) ส่วนลดก๊าซหุงต้ม 4) ค่ารถบขส. 5) ค่ารถไฟ 6) มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้เข้าร่วม “โครงการฝึกอาชีพ” 7) มาตรการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย 8) มาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปา 9) มาตรการช่วยเหลือค่าเดินทางไปรับการรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นเกี่ยวกับสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย 10) มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่รายได้ต่ำ 11) มาตรการบรรเทาภาระค้ำประกันผ่านกองทุนหมู่บ้าน 12) มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 และ ตัวแปรที่นำมาใช้วิเคราะห์เพื่อทำเป็นตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ระดับการออมและระดับหนี้สิน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ประกอบด้วยลักษณะประชากรศาสตร์ สวัสดิการที่ได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และระดับการออมและระดับหนี้สิน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ตัวแปร	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย (อ้างอิง)	159	41.41
	หญิง	225	58.59
2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว	หัวหน้าครอบครัว (อ้างอิง)	153	39.84
	สามี ภรรยา	87	22.66
	พ่อ แม่	17	4.43
	ลูก หลาน	102	26.56
	ปู่ ย่า ตา ยาย	25	6.51
	ไม่มีผู้พึ่งพิงต้องดูแลในครอบครัว (อ้างอิง)		
3. การพึ่งพิงในครอบครัว	ไม่มีผู้พึ่งพิงต้องดูแลในครอบครัว (อ้างอิง)	131	34.11
	มีผู้พึ่งพิงต้องดูแลในครอบครัว	253	65.89

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
4. อายุ	อายุน้อยกว่า 27 ปี (อ้างอิง)	42	10.94
	อายุ 28-37 ปี	45	11.72
	อายุ 38-47 ปี	73	19.01
	อายุ 48-57 ปี	74	19.27
	อายุ 57 ปี ขึ้นไป	150	39.06
5. การศึกษา	ต่ำกว่าประถมศึกษา 6 (อ้างอิง)	154	40.10
	ประถมศึกษาปีที่ 6	104	27.08
	มัธยมศึกษา	90	23.44
	ปวช. ปวส.	25	6.51
	ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี	11	2.86
6. อาชีพ	ว่างงาน (อ้างอิง)	77	20.05
	รับจ้างอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	68	17.71
	ลูกจ้างราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างทั่วไป	66	17.19
	เกษตรกร	173	45.05
7. การเปลี่ยนแปลงของรายต่อเดือนรับหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	น้อยกว่า 100 บาท (อ้างอิง)	18	4.69
	100-200 บาท	55	14.32
	200-300 บาท	212	55.21
	มากกว่า 300 บาท	99	25.78
8. การซื้อสินค้าและบริการหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ซื้อสินค้าจำนวนมากขึ้น (อ้างอิง)	135	35.16
	ซื้อสินค้าเท่าเดิมแต่มีคุณภาพ หรือ ราคาสูงขึ้น	133	34.64
	ซื้อสินค้าเท่าเดิม	116	30.21
9. ปีที่ได้รับบัตรสวัสดิการ	ปี พ.ศ. 2560 (อ้างอิง)	325	84.64
	ปี พ.ศ. 2561	59	15.36

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้ใช้บริการสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
10. วงเงินที่ได้รับ	200 บาท (อ้างอิง)	99	25.78
	300 บาท	285	74.22
11. ส่วนลดก๊าซหุงต้ม	ใช่	24	6.25
	ไม่ใช่ (อ้างอิง)	360	93.75
12. คาร์ถ บขส.	ใช่	24	6.25
	ไม่ใช่ (อ้างอิง)	360	93.75
13. คาร์ถไฟ	ใช่	49	12.76
	ไม่ใช่ (อ้างอิง)	335	87.24
14. มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สำหรับผู้เข้าร่วม “โครงการฝึกอาชีพ”	เข้าร่วม	53	13.80
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	331	86.20
15. มาตรการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย	เข้าร่วม	138	35.94
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	246	64.06
16. มาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปา	เข้าร่วม	21	5.47
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	363	94.53
17. มาตรการช่วยเหลือค่าเดินทางไปรับ	เข้าร่วม	21	15.22
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	117	84.78
18. มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย	เข้าร่วม	118	30.73
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	266	69.27
19. มาตรการบรรเทาค่าครองชีพผ่านกองทุนหมู่บ้าน	เข้าร่วม	16	4.17
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	368	95.83

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
20. มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19	เข้าร่วม	290	75.52
	ไม่เข้าร่วม (อ้างอิง)	94	24.48
21. การออม	ลดลง	2	0.52
	เท่าเดิม	272	70.38
	เพิ่มขึ้น	110	28.65
22. หนี้สิน	ลดลง	82	21.35
	เท่าเดิม	228	59.38
	เพิ่มขึ้น	74	19.27

ที่มา: จากการเก็บแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ (logit model) ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการคำนวณระดับการออม logit model

ตัวแปร	Maximum Likelihood Estimate				Marginal Effects
	Coefficient	Standard Error	Z	P> z	
อายุ					
อายุ 28-37 ปี	-.4198682	.4886198	-0.86	0.390	-.0909174
อายุ 38-47 ปี	-.1744121	.4697786	-0.37	0.710	-.0378656
อายุ 48-57 ปี	-.9224738	.5287331	-1.74	0.081*	-.1947011
อายุ 57 ปี ขึ้นไป	-2.295922	1.191486	-1.93	0.054*	-.4035693
การศึกษา					
ประถมศึกษาปีที่ 6	.1240369	.4184704	0.30	0.767	.0238635
มัธยมศึกษา	-.0435857	.4840469	-0.09	0.928	-.0081324
ปวช. ปวส.	-.5652823	.6773214	-0.83	0.404	-.0943188
ปริญญาตรี และสูงกว่า	.7839073	.8082269	0.97	0.332	.1649298
อาชีพ					
รับจ้างอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	-.2226196	.4339206	-0.51	0.608	-.0353882
ลูกจ้างราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างทั่วไป	.2193864	.4197951	0.52	0.601	.038585
เกษตรกร	.644167	.3573999	1.80	0.071*	.1226136
การเปลี่ยนแปลงของรายต่อเดือนรับหลังได้ รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ					
100-200 บาท	-.4254279	.6165737	-0.69	0.490	-.0880513
200-300 บาท	-.562836	.5414145	-1.04	0.299	-.1141099
มากกว่า 300 บาท	-.5283859	.5627169	-0.94	0.348	-.1077007
มาตรการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการ ยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย	1.089839	1.086574	1.00	0.316	.2048807
มาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้า และค่าน้ำ ประปา	.9255502	.4976716	1.86	0.063*	.1739958
มาตรการช่วยเหลือเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย	-.4143436	.2882541	-1.44	0.151	-.0778932
มาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19	-.4925137	.278268	-1.77	0.077*	-.0925885

ที่มา: จากการเก็บแบบสอบถาม

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ได้แก่ 1) อายุของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีช่วงอายุ 48-57 ปี และอายุ 57 ปีขึ้นไป เมื่อเทียบกับกลุ่มที่อายุน้อยกว่า 27 ปี มีโอกาสที่ระดับการออมลดลง 0.19 และ 0.40 เท่า 2) อาชีพของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มอาชีพเกษตรกร เมื่อเทียบกับกลุ่มว่างงาน มีโอกาสที่ระดับการออมเพิ่มขึ้น 0.12 เท่า 3) ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้เข้าร่วมมาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปา มีโอกาสที่ระดับการออมเพิ่มขึ้น 0.17 เท่า และ 4) ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้เข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 มีโอกาสที่ระดับการออมลดลง 0.09 เท่า ซึ่งอาจเกิดจากผลกระทบของ COVID-19 ที่ส่งผลต่อการเงินอย่างรุนแรง¹

3. ผู้วิจัยใช้แบบจำลองโลจิสแบบเรียงลำดับ (ordered logit model) ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับหนี้สิน แสดงในตารางที่ 3

¹ ค่า Log likelihood เท่ากับ -213.49 ค่า Likelihood Ratio (LR) Chi-Square เท่ากับ 31.66 และค่าความถูกต้องของการพยากรณ์ในแบบจำลอง (Pseudo R-Square) เท่ากับ 0.07

ตารางที่ 3 ผลการคำนวณระดับนัยสำคัญ ordered logit model

ตัวแปร	Maximum Likelihood Estimate			Marginal Effects			
	Coefficient	Standard Error	Z	P> z	D=1	D=2	D=3
เพศ							
การพึ่งพิงในครอบครัว	.3026469	.3105171	1.32	0.187	-.0429505	.003248	.0397026
การศึกษา	.2684245	.2854541	1.23	0.219	-.0484265	.0036621	.0447644
ประถมศึกษาปีที่ 6	-.0912014	.2486715	-0.33	0.738	.0159774	-.0038438	-.0121337
มัธยมศึกษา	.4509309	.462668	1.53	0.126	-.0683161	-.0021841	.0705002
ปวช. ปวส.	.2676961	.5938672	0.59	0.556	-.0427023	.0029732	.0397291
ปริญญาตรี และสูงกว่า	1.359246	2.528213	2.09	0.036*	-.1564718	-.1038604	.2603321*
อาชีพ							
รับจ้างอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	.414771	.555013	1.13	0.258	-.058304	-.0108117	.0691156
ลูกจ้างราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างทั่วไปทั่วไป	-.1354873	.3134544	-0.38	0.706	.02226	-.0027994	-.0194605
เกษตรกร	-.1496417	.252775	-0.51	0.610	.0246765	-.003271	-.0214055
การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนรับหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ							
100-200 บาท	-.7794511	.2652924	-1.35	0.178	.101679	.0354134	-.1370924
200-300 บาท	-.6800936	.2648227	-1.30	0.193	.0858849	.0364281	-.122313
มากกว่า 300 บาท	-1.005258	.1993614	-1.85	0.065*	.140679*	.0270223	-.1677013
การซื้อสินค้าและบริการหลังได้รับบัตรสวัสดิการซื้อสินค้าเท่าเดิมแต่มีคุณภาพ หรือ ราคาสูงขึ้น	-.408266	.1675615	-1.62	0.105	.0623961	.0007557	-.0631518
ซื้อสินค้าเท่าเดิม	-.484883	.1601347	-1.86	0.062*	.0757023*	-.0022399	-.0734624
มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย	-.1000708	.2212153	-0.41	0.682	.0160123	-.0012109	-.0148014
มาตรการบรรเทาผลกระทบผ่านกองทุนหมู่บ้าน	.9672849	1.42487	1.79	0.074*	-.154775	.0117043	.1430707*

ที่มา: จากการเก็บแบบสอบถาม

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ได้แก่ 1) การศึกษาของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า เมื่อเทียบกับผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 มีโอกาสที่ระดับหนี้สินเพิ่มขึ้น 0.26 เท่า 2) การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนรับหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนมากกว่า 300 บาท เมื่อเทียบกับผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงของรายรับน้อยกว่า 100 บาท มีโอกาสที่ระดับหนี้สินลดลง 0.14 เท่า 3) การซื้อสินค้าและบริการหลังได้รับบัตรสวัสดิการของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มที่ซื้อสินค้าเท่าเดิม เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น มีโอกาสที่ระดับหนี้สินลดลง 0.08 เท่า และ 4) ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมมาตรการบรรเทาผลกระทบค่าครองชีพผ่านกองทุนหมู่บ้าน มีโอกาสที่ระดับหนี้สินจะเพิ่มขึ้น 0.14 เท่า²

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมและหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการออม พบว่า อาชีพของผู้ใช้บัตรสวัสดิการในกลุ่มอาชีพเกษตรกรและผู้เข้าร่วมมาตรการบรรเทาผลกระทบค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาส่งผลต่อระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปในทิศทางเดียวกัน เพราะวงเงินและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจะทำให้มีการออมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Rehman, Bashir and Faridi (2011) ที่กล่าวว่า การพึ่งพาและรายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมของครัวเรือนที่มีรายได้น้อยในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่อายุและมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ส่งผลต่อระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปในทิศทางกันข้าม โดยวงเงินและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับเพิ่มขึ้นส่งผลให้การออมลดลง แม้ว่าผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะได้รับการช่วยเหลือแต่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แต่อาจจะไม่พอเพียงในการใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 และต้องนำเงินออมออกมาใช้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของครัวเรือน ซึ่งมีทิศทางที่สอดคล้องกับ Kirdruanga and Glewweb (2018) ที่พบว่า ในระยะสั้นโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้การบริโภค และการออมของครัวเรือนเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนในระยะยาวโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ายังไม่มีผลกระทบต่อการออม

2. ด้านหนี้สิน พบว่า การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนหลังได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐส่งผลต่อระดับหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในทิศทางตรงกันข้าม นั่นหมายความว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ ทำให้การก่อหนี้ลดลง สอดคล้องกับ Janet Hunt (2017) ที่พบว่า การทดลองใช้บัตร CASHLESS DEBIT CARD (CDC) ส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่าย และลดความเครียดทางการเงิน ในขณะที่ระดับการศึกษาของผู้ใช้บัตรสวัสดิการ

² Ordered Logit Model แสดงค่า Log likelihood เท่ากับ -352.65 ค่า Likelihood Ratio (LR) Chi-Square เท่ากับ 29.30 และค่าความถูกต้องของการพยากรณ์ในแบบจำลอง (Pseudo R-Square) เท่ากับ 0.0399

แห่งรัฐที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ส่งผลให้หนี้สินเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่มีการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 อาจเป็นเพราะกลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีโอกาสสร้างรายได้หรือได้รับเงินเดือนจากการทำงานที่มั่นคงมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดยสรา ชื่นโชคสันต์ และคณะ (2562) ที่พบว่า รายได้ที่มั่นคงทำให้เข้าถึงบริการทางการเงินหรือมีการก่อหนี้ได้ดีขึ้น นอกจากนั้น มาตรการบรรเทาค่าครองชีพผ่านกองทุนหมู่บ้านส่งผลให้หนี้สินเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเป็นมาตรการที่พักชำระหนี้เฉพาะเงินต้นเป็นระยะเวลา 1 ปี และเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลให้สถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้น ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอาจมีความจำเป็นต้องก่อหนี้เพิ่มเพื่อนำมาใช้จ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้แบบจำลองโลจิสพบว่า เมื่อผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีอายุในช่วงอายุ 48-57 ปี และอายุ 57 ปี ขึ้นไป ระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐลดลง อาชีพของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มเกษตรกรมีระดับการออมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มว่างงาน ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้เข้าร่วมมาตรการบรรเทาภาระค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปามีระดับการออมของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มขึ้น และผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้เข้าร่วมมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 มีระดับการออมลดลง

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับหนี้ของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้แบบจำลองโลจิสแบบเรียงลำดับ พบว่า การศึกษาของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีทำให้ระดับหนี้สินเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่มีการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 การเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนในกลุ่มที่มากกว่า 300 บาท มีระดับหนี้สินลดลง เมื่อเทียบกับผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของรายรับต่อเดือนในกลุ่มน้อยกว่า 100 บาท ขณะที่การซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในกลุ่มที่ซื้อสินค้าเท่าเดิมมีระดับหนี้สินลดลง เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น และผู้ที่เข้าร่วมมาตรการบรรเทาค่าครองชีพผ่านกองทุนหมู่บ้านมีระดับหนี้สินเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มมาตรการที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการออมเงินในกลุ่มผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อมีเงินออมสำรองในกรณีฉุกเฉิน หรือสำหรับช่วงเกษียณ เช่น การให้องค์ความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับการออม
2. ภายใต้งานการดำเนินงานที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการออมเงินในครัวเรือน ภาครัฐควรพิจารณาปริมาณเงินในการสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อกระทบต่อระดับการออมน้อยที่สุด
3. งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตเฉพาะผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้น เพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมและหนี้สินของผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั่วประเทศ จึงควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกภาค รวมถึงกลุ่มที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเนื่องจากมีสวัสดิการที่ได้รับมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ
4. งานวิจัยในอนาคตควรทำการสำรวจกลุ่มผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นผู้พิการ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองทุนการออมแห่งชาติ. (2563). *ชวนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ออมเงินกับ กอช*. <https://www.nsf.or.th/index.php/2016-02-09-14-38-50/2016-02-09-14-50-60/1091-2019-01-29-02-36-11>
- ภัทรานิษฐ์ เหมะทอง และคณะ. (2563). *การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane*. http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/01_9_Yamane.pdf
- สรา ชื่นโชคสันต์ และคณะ. (2562). 8 ข้อเท็จจริง ปัญหาการเงินของครัวเรือนไทย. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สุนารี งามทรัพย์. (2562). การศึกษาผลการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563ก). *ตัวชี้วัดเป้าหมายยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปี พ.ศ. 2554 - 2563* รายปี. http://social.nesdc.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=3803&template=3R1C&yeartype=M&subcatid=50
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายได้ ปี พ.ศ. 2531 - 2562*. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). *มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐนวัตกรรมเพื่อความยากจน. วารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561, สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.*

ภาษาอังกฤษ

- Hunt, J. (2017). The Cashless Debit Card evaluation: does it really prove success. Centre for Aboriginal Economic Policy Research, Topical Issue No. 2/2017.
- Kirdruanga, P., & Glewweb, G. (2018). The Impact of Universal Health Coverage on Households' Consumption and Savings in Thailand. *Journal of the Asia Pacific Economy*, Taylor & Francis Journals, 23(1), 78-98.
- Rehman, H.U., Bashir, B., & Faridi, M.Z. (2011). Saving Behavior among Different Income Groups in Pakistan: A Micro Study. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(10), 268-277.